

SPORT SOHASIDA SIFAT MENEJMENTINI TAKOMILLASHTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY JIHATLARI

Ilmiy rahbar

K.Sh. Ziyadullayev

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti, Menejment va sport tadbirlarini tashkil etish kafedra mudiri:

Ilmiy maslahatchi

A.B. Jumaniyazov

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti, Menejment va sport tadbirlarini tashkil etish kafedrasining v.v.b.dotsenti

Magistrant

Safarov O'lmasbek Sulton o'g'li

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti, Jismoniy tarbiya va sport menejmenti, sport tadbirlarini tashkil etish va boshqarish mutaxassisligining 2-bosqich magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14902890>

Annotatsiya. Ushbu maqolada sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari ko'rib chiqiladi. Sport tashkilotlarida sifat boshqaruvini joriy etishning ahamiyati, uning jamiyat va iqtisodiyotga ta'siri tahlil qilinadi. Zamonaviy yondashuvlar va innovatsion usullar orqali sport menejmentini rivojlantirish yo'llari ko'rsatiladi. Raqamlashtirish va texnologik yangiliklarning sport sohasidagi sifat menejmentiga ta'siri o'rganiladi.

Kalit so'zlar: sport menejmenti, sifat boshqaruvi, ijtimoiy-iqtisodiy ta'sir, innovatsiyalar, raqamlashtirish.

SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF IMPROVING QUALITY MANAGEMENT IN SPORTS

Abstract. This article examines the socio-economic aspects of improving quality management in the sports sector. The importance of implementing quality management in sports organizations and its impact on society and the economy are analyzed. Ways to develop sports management through modern approaches and innovative methods are outlined. The impact of digitalization and technological innovations on quality management in the sports sector is explored.

Keywords: sports management, quality management, socio-economic impact, innovations, digitalization.

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ В СПОРТЕ

Аннотация. В данной статье рассматриваются социально-экономические аспекты совершенствования управления качеством в спортивной сфере. Анализируется важность внедрения управления качеством в спортивных организациях и его влияние на общество и экономику. Описываются пути развития спортивного менеджмента с использованием современных подходов и инновационных методов. Исследуется влияние цифровизации и технологических инноваций на управление качеством в спортивной сфере.

Ключевые слова: спортивный менеджмент, управление качеством, социально-экономическое влияние, инновации, цифровизация.

Kirish

Sport sohasi zamonaviy jamiyatning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u nafaqat aholi salomatligini mustahkamlash va jismoniy faollikni oshirish, balki iqtisodiy o'sish, bandlik va ijtimoiy rivojlanishga ham sezilarli hissa qo'shadi. Shu sababli, sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari ko'rib chiqiladi va bu yo'nalishdagi zamonaviy tendensiyalar tahlil qilinadi.

1. Sport sohasida sifat menejmentining ahamiyati

Sport sohasida sifat menejmentini joriy etish quyidagi afzalliklarni ta'minlaydi:

- Xizmatlar sifatining oshishi
- Mijozlar qoniqishining ortishi
- Resurslardan samarali foydalanish
- Xodimlar malakasining oshishi
- Raqobatbardoshlikning kuchayishi

Sifat menejmentini joriy etish orqali sport tashkilotlari o'z faoliyatini tizimli ravishda takomillashtirib boradi, bu esa ularning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi [1].

2. Sifat menejmentining ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri

Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirish keng ko'lamli ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirga ega:

a) Ijtimoiy ta'sir:

- Aholining sog'lom turmush tarziga intilishi kuchayadi
- Sportga jalb qilingan aholi soni ortadi
- Jamiyatda sport madaniyati rivojlanadi
- Yoshlar o'rtasida ijobiy qadriyatlar shakllanadi
- Milliy g'urur va vatanparvarlik hissi kuchayadi

b) Iqtisodiy ta'sir:

- Sport industriasining YaIMdagi ulushi ortadi
- Yangi ish o'rinlari yaratiladi
- Sport turizmi rivojlanadi
- Sport infratuzilmasiga investitsiyalar ko'payadi
- Sport mahsulotlari va xizmatlari eksporti o'sadi

Masalan, AQShda sport industriasining iqtisodiyotga qo'shgan hissasi 2020 yilda 495 milliard dollarni tashkil etgan, bu esa mamlakatning YaIMining 2,1 foiziga teng [2].

3. Zamonaviy yondashuvlar va innovatsion usullar

Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirish uchun quyidagi zamonaviy yondashuvlar va innovatsion usullardan foydalanish mumkin:

a) Raqamlashtirish va ma'lumotlarni tahlil qilish:

- Katta ma'lumotlar (Big Data) texnologiyalarini qo'llash
- Sun'iy intellekt va mashinali o'rganish algoritmlaridan foydalanish
- Sportchilar faoliyatini kuzatish uchun sensor texnologiyalarini joriy etish

b) Mijozga yo'naltirilgan yondashuv:

- Muxlislar bilan o'zaro aloqani kuchaytirish
- Personallashtirilgan xizmatlarni taklif etish
- Mijozlar fikr-mulohazalarini muntazam o'rganish va tahlil qilish

c) Xodimlar salohiyatini oshirish:

- Uzluksiz ta'lim va malaka oshirish dasturlarini joriy etish
- Xodimlarning innovatsion g'oyalarini rag'batlantirish
- Komandaviy ishlash madaniyatini rivojlantirish

d) Ekologik barqarorlik:

- "Yashil" sport inshootlarini qurish va mavjudlarini modernizatsiya qilish
- Energiya samaradorligini oshirish

- Chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash

4. Raqamlashtirish va texnologik yangiliklarning ta'siri

Raqamlashtirish va texnologik yangiliklarning sport sohasidagi sifat menejmentiga ta'siri quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- a) Sportchilar tayyorgarligi va natijalarini boshqarish:

- Wearable texnologiyalar orqali sportchilar holatini real vaqtda kuzatish
- Mashg'ulotlar samaradorligini oshirish uchun virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR)

texnologiyalaridan foydalanish

- Shikastlanishlarni oldini olish va davolash uchun AI-asosli tibbiy tizimlarni qo'llash

- b) Sport musobaqalarini tashkil etish va boshqarish:

- Elektron chiptalar tizimini joriy etish
- Video hakamlar tizimlarini takomillashtirish
- Musobaqa natijalari va statistikasini real vaqtda qayta ishlash va taqdim etish

- c) Muxlislar bilan o'zaro aloqa:

- Ijtimoiy tarmoqlar va mobil ilovalar orqali muxlislar bilan to'g'ridan-to'g'ri muloqot
- Personallashtirilgan kontent va takliflar yaratish
- Onlayn translyatsiyalar sifatini oshirish va interaktiv imkoniyatlarni kengaytirish

- d) Sport inshootlarini boshqarish:

- "Aqlli stadion" konseptsiyasini joriy etish
- Energiya sarfini optimallashtirish uchun IoT (Internet of Things) texnologiyalaridan

foydalanish

- Xavfsizlik tizimlarini takomillashtirish

5. Sifat menejmentini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari

Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirish uchun quyidagi asosiy yo'nalishlarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- a) Standartlashtirish va sertifikatlashtirish:

- Xalqaro standartlarni (masalan, ISO 9001, ISO 20121) joriy etish
- Sport inshootlari va xizmatlarini sertifikatlash tizimini rivojlantirish
- Sifat menejmentining milliy standartlarini ishlab chiqish va takomillashtirish

- b) Kadrlar tayyorlash va malakasini oshirish:

- Sport menejerlari uchun maxsus ta'lim dasturlarini ishlab chiqish
- Xalqaro tajribani o'rganish va amaliyotga joriy etish

- Muntazam malaka oshirish kurslarini tashkil etish
- c) Innovatsion infratuzilmani rivojlantirish:
 - Sport sohasida innovatsion markazlar va texnoparklarni yaratish
 - Startaplarni qo'llab-quvvatlash va akseleratsiya dasturlarini tashkil etish
 - Ilmiy-tadqiqot institutlari va sport tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish
- d) Moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish:
 - Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini rivojlantirish
 - Sport sohasiga investitsiyalarni jalb qilish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish
 - Soliq imtiyozlari va subsidiyalar tizimini takomillashtirish

Xulosa

Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirish murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u keng ko'lamli ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirga ega. Zamonaviy yondashuvlar va innovatsion usullarni joriy etish, raqamlashtirish va texnologik yangiliklardan samarali foydalanish orqali sport tashkilotlari o'z faoliyati samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Bu esa, o'z navbatida, sportning jamiyat hayotidagi rolini kuchaytiradi, iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi va aholining sog'lom turmush tarziga intilishini rag'batlantiradi.

Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirish quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi:

1. Sport xizmatlarining sifati va xavfsizligi oshadi
2. Sport tashkilotlarining moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligi kuchayadi
3. Sportchilar va murabbiylarning kasbiy rivojlanishi uchun yangi imkoniyatlar yaratiladi
4. Sport infratuzilmasi modernizatsiya qilinadi va samaradorligi oshadi
5. Sport sohasiga innovatsiyalar va ilg'or texnologiyalar faol joriy etiladi
6. Sport tadbirlarining ommaviyligini va daromadliligini oshirish imkoniyatlari kengayadi
7. Aholining jismoniy faolligi va sog'lom turmush tarziga intilishi kuchayadi

Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirish nafaqat sport tashkilotlari va sportchilar uchun, balki butun jamiyat uchun ham katta ahamiyatga ega. Bu jarayon doimiy e'tibor va investitsiyalarni talab qiladi, ammo uning natijasida erishiladigan ijtimoiy-iqtisodiy foyda bu sarf-xarajatlarni to'liq oqlaydi. Kelajakda raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va ma'lumotlarni tahlil qilishning ilg'or usullari sport sohasida sifat menejmentini yanada yuqori darajaga ko'tarish imkonini beradi, bu esa sportning jamiyat hayotidagi rolini yanada kuchaytiradi va uuning iqtisodiy salohiyatini to'liq ochib beradi.

REFERENCES

1. Jismoniy tarbiya va sportda menejmentning ahamiyati **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11098396>
2. Sport tashkilotlari faoliyatini samaradorligini marketing tizimini takomillashtirish orqali oshirish yo‘llari. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:** 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685343>
3. Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat-xususiy sheriklik asoslari. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:** 29.06.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12589317>
4. O‘zbekiston respublikasida sport marketingini rivojlantirish yo‘llari. 29.06.2024
5. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589372>
6. Роль спортивного менеджмента в современной спортивной индустрии узбекской республики. 29.06.2024 **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12589420>
7. К вопросам повышения качества образовательной деятельности вузов на основе системного анализа и стратегического менеджмента. 29.06.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12593025> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
8. Sport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini rivojlantirish. 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685623> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
9. O‘zbekiston va xalqaro sport tashkilotlari aloqalarida marketingning iqtisodiy ahamiyati 04.09.2024 **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685654>
10. Xalqaro sportda professional sportni boshqarish modellari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685676> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
11. Sport menejerlarni tayyorlash o‘ziga xos xususiyatlari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685312> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
12. Sport sohasida samarali boshqarish tizimini takomillashtirish 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12589279> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**
13. Абдукаримов Б.А. Спорт менеджмент. Ўқув қўлланма. - Т.: "Иқтисод-Молия", 2017.
14. Ботиров Х.А. Спорт менеджментининг замонавий концепциялари. Монография. - Т.: "Фан ва технология", 2019.

19. Исмоилов Т.У. Ўзбекистонда спорт индустриясини ривожлантириш истиқболлари. Илмий мақолалар тўплами. - Т.: ЎзДЖТИ, 2020.
20. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасини янада такомиллаштириш чоратadbирлари тўғрисида. ПФ-5924-сон Фармон. 24.01.2020.
21. Қодиров А.А. Спорт менежменти ва маркетинги асослари. Дарслик. - Т.: "Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи", 2021.
22. Хўжаев Н.С. Спорт индустриясини ривожлантиришнинг инновацион усуллари. Монография. - Т.: "Янги аср авлоди", 2018.
23. Юсупов С.А. Ўзбекистонда спорт туризмини ривожлантириш истиқболлари. Илмий мақола. "Спорт ва туризм" журналы, 2019, №3.
24. Зияев Т.З. Спортда сифат менежменти тизимини жорий этиш масалалари. Илмий мақола. "Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар" журналы, 2020, №4.
25. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). 2015 йил 4 сентябрь.
26. 10. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.